

cadascuna de les quals s'han trobat en els dipòsits pliocènics de la conca del baix Llobregat.

El membre Sr. Ismael DEL PAN, ofereix a la Biblioteca de la Institució «*Catálogo descriptivo de una colección histórica de mar-moles existentes en el Instituto de Toledo*» i «*Folklore toledano*» de les quals obres és autor.

El Sr. LLOPIS llegeix un ben documentat treball sobre nous jaciments triàsics que ha trobat al massís del Montseny, en els quals ha descobert algunes formes noves.

El Sr. T. BOTEY comunica que buscant bibliografia per a l'excursió a Menorca, va topar amb un treball sobre fongs de Juan Luis DíEZ TORTOSA, publicat en el volum 9 (1919), del Butlletí de la S. E. H. N., en el qual en fer esment del *Phallus impudicus*, diu que posseeix un curiós exemplar de la forma tipus que presenta la volva de color púrpura, trobat en les immediacions del Genil, el novembre de 1908. De les tres espècies de *Phallus* conegudes fins ara, sols el *Phallus imperialis* presenta la volva rosada, més o menys purpúria, el qual per altra part té anàlogues dimensions i forma externa que aquell. És possible, doncs, que aquesta rara espècie que trobarem el novembre passat a Dos Rius es trobi també en altres indrets de la Península.

El P. PUJULA dona compte d'un fol·licle ovàric anormal amb algunes vesícules germinatives i altres elements en el seu interior, distints dels de les vesícules germinatives, trobat a l'ovari del conillet d'Índies. Estudia la seva probable gènesi plasmodial o sincicial i fa algunes reflexions sobre la necessària perturbació teratològica que s'esdevindria en cas d'una multifecundació possible.

I, no havent-hi més assumptes a tractar, el vice-president aixeca la sessió a un quart de nou del vespre.

SESSIÓ CIENTÍFICA EXTRAORDINÀRIA DEL 15 D'ABRIL DE 1933

Presidència del Dr. PIUS FONT I QUER

Té lloc a la sala de sessions de l'Ajuntament de Maó amb assistència dels membres AGUILAR-AMAT, Mⁿ. BATALLER, BOTEY, CANDEL, CLOSAS, COMAS (Joaquima), DUFFAS, ESPAÑOL, FÀBREGAS, FONT I QUER, FONT (J. M.^a), GUTIÉRREZ, MARCET (P.), SALORD, SOLÉ I SABARÍS, VILARRÚBIA A., ultra dels senyors FERRER ALEDO, CASTAÑOS, MERCADAL, PERRAMON, PONSETÍ, SINTAS, SANMIGUEL,

autoritats de Maó presidides pel Batlle i entitats científiques representades pel president de l'Ateneu i nombrós públic.

A les onze vint-i-cinc minuts el president obre la sessió i dóna compte del per què es celebra avui, la present, a Menorca, en compliment de l'acord pres en la sessió d'Andorra i ratificat per l'Assemblea del 3 de desembre darrer.

És llegida l'acta de la sessió que tingué lloc el primer de mes. Són admesos els nous membres:

Sr. Eduard XALABARDER OLIVELLA, estudiant, que viu a Caldes de Montbui, carrer de Font i Boet, 8, presentat pels membres Francesc ESPAÑOL i Josep CLOSAS, es dedica a Botànica.

Sr. Dr. Otto GUTZWILLER, enginyer, que viu a Barcelona, Rambla de Catalunya, 112, presentat per Mn. BATALLER i R. CANDEL, es dedica a Geologia.

Són presentats sis nous socis.

El Sr. R. CANDEL dóna compte breument dels estudis geològics que té fets sobre la península de Tres Forques, anotant les possibles relacions que puguin establir-se sobre el terciari d'aquesta regió mediterrània i Menorca.

El membre AGUILAR-AMAT presenta un Índex de totes les comunicacions científiques publicades en els trenta primers volums del BUTLLETÍ DE LA INSTITUCIÓ CATALANA D'HISTÒRIA NATURAL, degudament distribuït per matèries.

El Sr. Francesc ESPAÑOL fa un estudi de les formes catalanes dels gèneres *Aphanisticus*, *Habroloma* i *Trachys*, que comprenen un total de 12 espècies de les quals dues (*A. elongatus* i *A. pygmaeus*) són noves per a la fauna catalana. Del *T. menthae* i *T. fragariae* hi ha poca seguretat de llur existència a Catalunya.

El Sr. Antoni VILARRÚBIA fa unes consideracions sobre les espècies del gènere *Odynerus* a Catalunya.

El Sr. CLOSAS exposa els resultats de les recerques mineralògiques realitzades en ocasió de la visita a Andorra el propassat any, citant una quantitat relativament nombrosa de minerals nous per a la localitat visitada.

El professor CASTAÑOS llegeix una ben documentada nota sobre el color dels peixos, fruit de pacients observacions. Presenta també una nota sobre aus capturades a Menorca i que no figuren en el Catàleg de M. HERNÁNDEZ PONSETÍ, i la descripció del *Blenius port-mahonis* nou per la ciència.

Mn. BATALLER presenta una nota explicativa dels fòssils burdigalians menorquins existents al Museu del Seminari de Barcelona i que en llur majoria foren donats pel bisbe de Menorca Dr. MERCADÉ l'any 1886.

El president en nom del P. NAVÀS, presenta una nota sobre Tri-còpters nous procedents de Kenya, Àfrica oriental, recollits pel Dr. SEIRIG, propietat del Museum de París.

El Dr. FONT i QUER fa unes atinades consideracions sobre la vegetació dels Monegros que ha tingut ocasió d'explorar recentment.

Agraeix, finalment, l'acolliment esplèndid que ha dispensat a la INSTITUCIÓ la ciutat de Maó, honorant aquest acte la primera autoritat municipal. Després pren la paraula el Batlle de Maó, i diu que es considera molt honorat d'haver pogut assistir a aquesta reunió científica tan interessant i que aquests actes serveixen per estrènyer els lligams culturals de les regions representades. A continuació és llegida una carta del president de la Generalitat Sr. Francesc MACIÀ, que per mitjà de la INSTITUCIÓ saluda al poble maonès.

Es presenten diverses proposicions referents a la designació del lloc on ha de celebrar-se la 6.ª Sessió, i són: proposta del Sr. SOLÉ i SABARÍS, Lleida i els seus contorns; proposta del Sr. CLOSAS, Tortosa, que també recolza Mn. BATALLER; proposta del Sr. AGUILAR-AMAT, Vall d'Aran, defensada també per Mr. DUFFAS, qui fa notar que la Facultat de Ciències i la Societat d'Història Natural de Tolosa hi assistirien conjuntament amb la INSTITUCIÓ.

Les tres propostes són preses en consideració i seran presentades a l'Assemblea de desembre per llur votació.

I, no havent-hi res més a tractar, és aixecada la sessió a dos quarts d'una i cinc minuts.

* * *

En acabar la sessió científica, els assistents a ella es constitueixen en processó cívica, a la qual s'associa tot el poble. Formaven la presidència el batlle de Maó, Sr. Pere PONS i SITGES; el president de la Institució, Dr. Pius FONT i QUER, i el secretari, Dr. Josep R. BATALLER, els quals eren precedits pels macers de la ciutat. En arribar a la meitat del carrer de Garcia Hernández, la comitiva s'aturà davant la casa pairal de l'il·lustre botànic menorquí Joan J. RODRÍGUEZ FEMENIAS, amb l'objecte de descobrir la làpida commemorativa oferta per la nostra Institució. El Dr. FONT i QUER, a títol de President, en oferir la làpida féu un breu parlament i després de fer l'elogi de la tasca científica acomplerta per l'homenatjat, aprofità l'avinentesa per a remarcar la vàlua de les recerques realitzades pels naturalistes *amateurs*, que, sense protecció oficial de cap mena, arriben a fer una labor sòlida i perdurable. La Institució Catalana d'Història Natural, formada en una gran part per naturalistes aficionats, es sent molt afalagada de poder reitre el degut homenatge a un dels seus.

A continuació féu ús de la paraula l'apotecari Sr. Jaume FERRER i ALEDO, ben conegut per les seves publicacions ictiològiques. S'expressà en la llengua del país i ens plau reproduir a continuació el seu parlament:

EN JOAN J. RODRÍGUEZ FEMENIAS

«Va néixer a Maó i, amb tot i haver viscut quasi sempre en aquest país tan tranquil i moderat, sa vida d'En RODRÍGUEZ va esser més aviat inquieta i agitada que no de repòs i assossec. RODRÍGUEZ es va distingir per esser un homo veritablement treballador; i es seus treballs es poden estudiar recercant ses distintes temporades en què, volenterosament o impulsat per sa vehemència de sa seua frenètica imaginació, va dividir sa seua labor cultural.

Com a financer no va cessar de furonar per tot allí on podia, per tal d'arreplegar cabals, guiat per s'idea de fundar una casa de banca. Grà-

Maó. - Acte de descobrir la làpida que la INSTITUCIÓ dedicà a la bona memòria de RODRÍGUEZ FEMENIAS

cies an es seus treballs d'organització va poder esser un fet s'obertura d'es Banc de Maó, banc que va dirigir personalment, fins es dia de sa seua mort.

Com a industrial, ben present tenim encara a sa memòria aquella «Maquinista Naval» que va ajudar a fundar a s'altra banda d'es port, precisament on hi ha establerta sa «Base Naval» i aquella societat titulada «La Anglo-Española», fàbrica aixecada darrera d'es Cós Nou. I ben plena de vida torna a estar avui aquella fàbrica de gas que a força de moltes empenes aconseguí RODRÍGUEZ que s'inauguràs en es moll dit «Andén de Levante» d'aquesta població.

Com a polític el vam veure, primer de tot, lluitar contra es partit

republicà menorquí, de memorable història, durant es darrers anys del regnat d'Isabel II; durant tot es temps des periode de sa revolució de setembre i mentre durà sa curta temporada de sa primera república espanyola. I el vam veure més tard, en plena restauració borbònica, lluitant també, però amb més força, amb més braó, amb més espontaneïtat, contra ses hosts carlistes, ses forces conservadores i es tronats i ridícols *cimbrios*, fent de capare, de director, d'herald de ses forces republicanes que tant havia combatut anys endarrera.

Com a ciutadà se mostrà actiu, diligent, fins i tot entremaliat per tal d'aconseguir que l'elegissin regidor i per poder empunyar sa vara de Bal·le Major i, per consegüent, sa presidència de s'Ajuntament d'aquesta ciutat.

I no deixaria completa aquesta relació de fets si no vos digtès quatre paraules de sa seua vida social. RODRIGUEZ pertanyia a una de ses famílies més benestants de Maó. Podia alternar amb tothom, alts i baixos, rics i pobres, savis i ignorants. Idò bé, es darrers anys de sa seua vida els va passar amb ets humils, amb es pobres, amb es mesquinets. Acabada sa feina els anava a cercar per conversar amb ells, per conèixer ses seues necessitats, per aprendre ses seues converses, per estudiar es seus pensaments. I tanta intimitat va arribar a tenir amb ells, amb es pobres, que organisà una sèrie d'excursions diumengeres amb s'objecte únic de poder passar es dia amb ells i riure i xalar escoltant ses seues tretes. Molts encara se'n deuen recordar d'aquells arrossets, d'aquelles calderetes que anaven a menjar i que, condició imposada per ell, no podien costar més que una miserable pesseteta.

Però, abans d'esser financer, industrial, polític, homo d'administració i veguer, havia ja aconseguit que la Ciència deixàs consignat en lletres d'or, per tota una eternitat terrenal, sa paraula *Rodriguezii*, que vol dir, pla i llampant, «d'EN RODRIGUEZ», d'es naturalista menorquí RODRIGUEZ, referint-se an es treball executat p'es nostro inoblidable paísà. I, efectivament, abans de sortir en juí, abans d'entrar en sa vida social, va passar molts d'anys retret i aïllat. I va esser durant aquella llarga temporada en què no se'l va veure ni per cafès, ni per casinos, ni per teatres, quan ell es lliurà de ple a sa contemplació de sa magnànima Naturalesa i a recollir material abundós per a fer després es seus estudis en es seu petit laboratori. Va esser llavors quan va recórrer pam a pam, dia per dia, hora per hora totes ses planícies i muntanyoles de sa nostra Roqueta. Va esser llavors quan va passar per valls i barrancs pedregosos, p'es penya-segats riberencs, per ses platges arenoses o cobertes de macam, recollint una a una aquella gran diversitat d'herbetes que es crien a Menorca i que li van servir per redactar aquell consciènciós catàleg de plantes vasculares que va esser es fonament d'es bon nom que va adquirir entre propis i estranys ja en aquella època de ses joveneses. I no content amb açò, fent cas omís d'es cansament que produïen sempre tan fatigosos treballs, dirigí sa mirada escrutadora an es fons de la mar i

quan ell s'adonà que allí també hi havia feina a fer per continuar s'obra començada es va ficar dins una barqueta i mentre es berguiner anava remant xano-xano i cantant cançonetes de la terra, cançons de sa marineria menorquina, senzilles i sentimentals, ell escrutava ses aigües riberenques i treia d'es fondals aquelles formoses herbetes qui semblaven fetes de fil d'or, de granats i maragdes, herbetes que una vegada dessecades, emmetzinades i ordenades han constituït sa meravellosa obra científica que amb el nom de «Col·lecció d'Algues de Rodriguez» mos deixà com a prova certa de ses seues habilitats.

I durant aquelles gambades que vam fer junts per ses alegres i esplèndides regions de la Ciència em vaig poder convèncer que EN RODRIGUEZ era homo d'ull, de cor i d'habilitat científica, era homo que mereixia record etern de s'humanitat estudiosa. Per açò noltros, es bons menorquins, hem d'agrair a s'Institució Catalana d'Història Natural i an es dignes representants seus que han vingut a honorar sa nostra Roqueta, amb s'excursió científica que realitzen, hem d'agrair com agraim sincerament es bon desig demostrat d'ofrenar a sa memòria d'EN RODRIGUEZ es testimoni de sa seua admiració, com hem d'agrair a s'Ajuntament actual s'acord d'immortalisar es nom d'EN RODRIGUEZ a instàncies de sa mentada Institució.»

El membre de la Institució prof. DUFFAS, en representació de la Universitat de Tolosa de Llenguadoc i de l'Institut Francès de Barcelona, pronuncia cordials frases en record de la bona amistat de RODRÍGUEZ FEMENIAS envers França i de l'amical acollida que sempre trobà a Tolosa, ciutat on va morir en una de les seves freqüents excursions. Féu esment de l'afecte de CARTAILHAC, tolosà il·lustre, envers Menorca, els monuments megalítics de la qual va estudiar. Vet ací, als darrers temps, dos savis, RODRÍGUEZ FEMENIAS i CARTAILHAC, germans de raça i de llengua, treballant amb tot fervor en la investigació científica i en fomentar els corrents d'amistat entre llurs respectius països, Menorca i França.

En nom de la família de RODRÍGUEZ FEMENIAS, el president de l'Ateneu, Sr. Josep COTRINA, donà les gràcies més cordials per l'homenatge i s'adherí personalment al mateix. Acabà el seu parlament oferint-se com a president de la primera societat cultural de l'illa i fent vots perquè els naturalistes catalans treguin una bona impressió de llur viatge.

Finalment, el Sr. Pere PONS i SITGES, Batlle de la ciutat, féu l'elogi de RODRÍGUEZ FEMENIAS com a ciutadà exemplar que es destacava per les seves virtuts cíviques i impulsor d'obres socials.

A continuació, la presidència i el seguici reprengueren la marxa fins a l'antiga plaça de Sant Francesc, la qual, per acord recent de l'Ajuntament de Maó, s'anomena plaça del botànic RODRÍGUEZ FEMENIAS. El Batlle de la ciutat descobrí la placa retoladora, en compliment de l'acord municipal esmentat.

En obsequi dels nostres membres es celebrà una recepció al Palau municipal i fou servit un *lunch*, al qual assistiren nombrosos invitats.